

kitap-lik

YIL:24

187

İKİ AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ EYLÜL - EKİM 2016 • 15 TL • ISSN 1300-0586

Bugünün Yazarları İlhan Durusel

*Nil Sakman, Onur Çalı,
Hülya Soyşekerci, Kadir Yüksel,
Emek Erez, Ahmet Ergenç, Lal Hilay*

Şiir Nihat Ziyalan, Tuğrul Tanyol
Hüseyin Ferhad, Tarık Günersel,
Elif Sofya, Melih Elhan, Emin Kaya

Öykü Adnan Ozyalçiner,
Mehmet Yasin, Nazlı Karabıyıkoglu,
Alper Beşe, Ezgi Polat

Yazı Ugur Kokden, Ismet Tokgoz,
Saval Sahin, Esra Ozilhan,
Rahime Sargelik, Ece Zerman,
Pinar Aka

Söyleşi Gultekin Emre

İlk Sabahattin Ali öyküsü "Horoz Mehmet"

Ali Duymaz

Akşit Göktürk yazışmaları

Mehmet Filiz, Bertrand Russell

SONSUZ PANAYIR Halide Edip Adıvar'ın romanı (1946) ★ 1946 yılında Cumhuriyet gazetesinde tefrika edildikten sonra aynı yıl kitap halinde yayımlanan *Sonsuz Panayır*, II. Dünya Savaşının sonlarında, İstanbul'daki burjuva dünyasını anlatır. Cerrahpaşa'da yoksul bir hayat süren lise öğrencisi Ayşe Balkar'ın öğretmeni Ali Bey aracılığıyla girdiği bu burjuva dünyasının içindekiler romanda ayrıntılı bir şekilde okura verilir. Roman kısaca Ayşe'nin burjuva dünyasıyla tanışması ve sonrasında kendi evrimini geçirerek bu dünyanın kötülüklerinin farkını varıp aslına dönmesini anlatır. *Sonsuz Panayır*'da birden çok anlatı ile karşı karşıyayız. Ayşe Balkar'ın çocuklarına eski yazı öğrettiği Bolluklar ve öğretmeni Ali Bey ile gittiği gazinoda gördükleri, defterine kaydettiği notlar olarak romanda yerini alır. Burada Ayşe, ilk defa girdiği bu ortamdaki şaşkınlıklarını ve merakını kendi ifadesiyle okura "gerçekçi" bir şekilde sunmaya çalışır. Romanın ilerleyen sayfalarında Ayşe'nin gözlemleri yine zaman zaman onun defterinden okura aktarılır. Romanda yer alan bir diğer anlatı, Ali Bey'in yazdığı ve adını Şeytanın Günlüğü koyduğu denemelerdir. Bunlardan sadece bir kısmı okura açık edilir. Bir başka anlatı ise Anadolu burjuvasını temsil eden Şaşırtmacı'nı resmini yapan ressamın onunla karşılaşma anını anlattığı yılbaşı partisine dair. Ressam, burada kendisini bu partiye götüren arkadaşı, partiye gitme koşulları ve Şaşırtmacı hakkındaki düşüncelerini anlatır. Roman, farklı anlatı türleriyle beslenen yapısıyla ilgi çekici bir kurgu sunar. Halide Edip'in Doğu-Batı ekseninde dönen romanlarından farklı bir şekilde burjuva dünyası ve aidiyet ekseninde bir çatışma üzerine kurulmuştur. (İlk baskı Remzi Kitabevi 1946, Atlas Kitabevi 1972, Can Yayınları 2016)

ÇOCUKLUĞUN SOĞUK GECELERİ Tezer Özlü'nün romanı (1980) ★ Birinci tekil şahıs anlatısıyla yazılan roman, anlatıcı-kahramanın çocukluğundan Boğaz kıyısında sevdiği adamla bir kafede oturduğu zaman dilimine kadarki geçen süreyi anlatır. Romanda zaman zaman anlatıcı-kahramanın henüz büyükken te gelmeden önce taşrada kaldığı döneme dair hatıraları zaman zaman da hatıralarını anlattığı zaman diliminden hatıralarını yazdığı zaman dilimine dair anlatıları bir arada yer alır. Anlatıcı-kahramanın anlattıkları, babası, annesi, ağabeyi, kız kardeşi, sevgilileri ve arkadaşlarına dair hatıraları, hastalanması, akıl hastanesinde geçirdiği günler, elektroşok verilmesi ve sonrasında dair düşünceleriyle birden farklı zaman diliminde ilerler. Kimi zaman İstanbul'da kimi zaman ismini vermediği bir Avrupa kentinde kimi zaman taşrada kimi zamansa Akdeniz'de bir köyde yaşadıkları onun zihninden süzülenlerle birlikte yer alır. ★ Roman 2010 yılında Seyyar Sahne tarafından tiyatroya uyarlanmıştır. ★ "Tezer Özlü'nün cümleleri, anneden babadan kaçırılmış, kilit altında tutulan bir hatıra defterine gizlice düşünülmüş, onlara inat büyük bir açık sözlülükle yazıya dökülmüş notlar gibidir." (Nurdan Gürbilek, *Ev Ödevi*, Metis Yay., İstanbul, 2003, s. 68) (İlk baskı Derinlik Yayınları 1980, Ada Yayınları 1986, Yapı Kredi Yayınları 1994)

ALBAYIM BENİ NEZAHAT İLE EVLENDİR İlhami Algör'ün romanı (1995) ★ Yazarın ilk kitabı *Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku* (1995) romanının devamı niteliğindedir. *Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku* romanında yer alan ancak o romanın başkahramanı olamayan, orada figüran olarak yer alan kahraman burada başkahraman olmak

üzere bir yolculuğa çıkmıştır. Bu yolculuğunda yeri geldiğinde bir usta ve bir kedi ile karşılaşır. Romanda sık sık başkahramanın arayışıyla birlikte oradan oraya sıçramalar şeklinde ileri geri gidislerle sahneler yaratılır. Her sahne "figüran" karakterin başkahraman olma yolundaki macerası ve düşünceleri müzikler, imgeler ve hatıralarla birleştirilir. Roman boyunca başkahraman olma yollarından biri olarak hikâyede bir kadının da bulunması gerektiği söylemi önce hissettirilir, ardından dillendirilir ve sonunda Nezahat başkalarına görünür, ama kahramana bir türlü görünmez. Kitabın 2015 baskısı Seda Mir'in desenleriyle yayımlanmıştır. ★ Roman 2016 yılında Şule Ateş tarafından *Kahramanın El Kitabı* adıyla tiyatroya uyarlanmıştır. (İlk baskı Kıy Yayınları 1995, Dost Yayınları 2000, İletişim Yayınları 2015; Eser, İletişim Yayınları tarafından 2011 yılında *Müzyen ile Nezahat* adıyla *Fakat Müzyen Bu Derin Bir Tasma* ile birlikte basılmış, bu şekilde iki baskı yapılmıştır.)

YERE DÜŞEN DUALAR Sema Kaygısız'ın romanı (2006) ★ "Üstüm" ve "Altın" adlı iki bölümden oluşan romanın ilk kısmında balıkçı olan amcasının boğulmasının ardından annesinin terk ettiği Leylan, yaşadıkları adada babasıyla tek başına kalır. Babasıyla birlikte büyürken bir yandan hep kafasında annesi, amcası ve babasına dair düşünceleri vardır. Roman, anlatıcı-kahraman Leylan'ın babasının evden çıkamaz hale geldiği hastalığında ada halkının onun babasını öldürmeye çalıştığı söylemiyle başlayıp buradan romanın anlatıldığı zamana ve geçmişe gel-gideler yapılarak ilerler. Bu anlatılara adada yaşayan çingene Latife Keşal, Leylan'ın sevgilisi Yorgo gibi kahramanların hikâyelerine paralel olarak adanan hikâyesi ve

ada ürünlerinden yapılan yapıtların anlatısı eklektiktir. Leylan'ın babasına kendi yaptığı yaralı içirmesi, babasının ona kendi babasının hikâyesini anlatmasının ardından Leylan da ona romanın ikinci kısmında yer alan ve "altın" adını taşıyan hikâyeyi anlatır. Bu hikâyede babasının ölümünün ardından annesi ile yollara düşen adız bir çocuğun sonrasında Yâşur adını alıp yaşadığı hayat ve bu hayatın sonunda annesi ile ulaştığı yer vardır. Romanda ışık, insanın hem kendini hem de yaşamını kaplayan bir metafor olarak tüm kahramanlara sıyrar eder. Açlığın halleri kahramanların yaşamlarına bir gölge gibi düşüp, Leylan'ın babasına anlattığı "altın" hikâyesinde olduğu gibi, sonunda kendi içinde bir besaplaşmanın farklı türleriyle bir arada yer alır. (İlk baskı Doğan Kitap 2006, Metis Yayınları 2014)

ZAMANIN FARKINDA Şule Gürbüz'ün hikâye kitabı (2011) ★ Beş hikâyeden meydana gelen eserde her seferinde zamanın geçişi ve bunların kahramanlar üzerindeki etkileri, zaman ve ölüm üzerine kahramanların düşünceleri konu edilir. İlk hikâye, kitabın en uzun hikâyesi olan *Müzik Hocası*'dır. Burada gençlik yaşlarından itibaren enstrüman çalmak isteyen, müzik öğrenmeye meraklı birinin bir türlü bunu gerçekleştirememesi, ancak sonrasında kendisinin bir müzik hocaı olmasının hikâyesi anlatılır. *Cansın*'da ailesinin hızlıca İngilizce öğrenmek vb. gibi isteklerini gerçekleştiremeyen, bu isteklerin gerçekleştirilmesini kendisine çok da yakıştıramayan bir gencin evdeki banyoya girmesi; banyo'da Bacon'ın kitabını okumaya çalışması ve sonrasında olanlar anlatılır. Genç kütüpe, sıcak suya Bacon'ın kitabını da koyar. Bu noktadan sonra "Bacon'un Cehennemi" adı verilen bölümler başlar ve Bacon konuşmaya koyulur ta ki kendini Cansın'ın küvetinde bulana dek. Ardından "Cansın'ın Ateşi" bölümü başlar ve Cansın daldığı düşüncelerden kendine gelir. Üçüncü hikâye, *Mezarlıktan Geçti* ve Leyla adlı bir karakterin bir gence baktığı fal neticesinde otuz beş yaşından sonra muhteşem şeyler olacağını beklemesi, ancak ne bu yaşa geldiğinde ne sonrasında bir şey olması anlatılır. Dördüncü hikâye *Mutfak'ta Çakır* adlı yaşlı karakterin ev, hayat, mutfak üzerine düşüncelerini doğum günüyle birleştirmesi vardır. Kitabı adını veren *Zamanın Farkında* hikâyesinde yetmiş iki yaşındaki Aslan Bey'in kendi kendine muhasebesi, yaşadığı hayatın çeşitli safhaları, aslında hiç olmadığı biri gibi davranırken ölüme yaklaşması anlatılır. Eserdeki tüm hikâyelerde kahramanlar geçmişten bulundukları ana doğru hayatlarına hem bakar hem de hayatlarının anlatıcısı olurlar. Zamanın geçtiğinin değil neredeyse anbean farkında olduklarının, hayatın neredeyse boyunca bir ağırlık gibi asıldığının sözcüsü gibidirler. (İlk baskı İletişim Yayınları 2011)

lüm başlar ve Bacon konuşmaya koyulur ta ki kendini Cansın'ın küvetinde bulana dek. Ardından "Cansın'ın Ateşi" bölümü başlar ve Cansın daldığı düşüncelerden kendine gelir. Üçüncü hikâye, *Mezarlıktan Geçti* ve Leyla adlı bir karakterin bir gence baktığı fal neticesinde otuz beş yaşından sonra muhteşem şeyler olacağını beklemesi, ancak ne bu yaşa geldiğinde ne sonrasında bir şey olması anlatılır. Dördüncü hikâye *Mutfak'ta Çakır* adlı yaşlı karakterin ev, hayat, mutfak üzerine düşüncelerini doğum günüyle birleştirmesi vardır. Kitabı adını veren *Zamanın Farkında* hikâyesinde yetmiş iki yaşındaki Aslan Bey'in kendi kendine muhasebesi, yaşadığı hayatın çeşitli safhaları, aslında hiç olmadığı biri gibi davranırken ölüme yaklaşması anlatılır. Eserdeki tüm hikâyelerde kahramanlar geçmişten bulundukları ana doğru hayatlarına hem bakar hem de hayatlarının anlatıcısı olurlar. Zamanın geçtiğinin değil neredeyse anbean farkında olduklarının, hayatın neredeyse boyunca bir ağırlık gibi asıldığının sözcüsü gibidirler. (İlk baskı İletişim Yayınları 2011)

UZAK KIŞ, KAYIP GÜZ Tuncer Erdem'in romanı (2015) ★ Tuncer Erdem'in desenleriyle yayımlanan roman bir seyyahın hikâyesini anlatır. Seyyah geçtiği yerlerde gördüklerini, izlenimlerini ta ki bir sınıra gidene kadar bilincinden sözülenlerle aktarır. Sonunda sınıra geldiğinde ise sadece anlatmak üzerine değil sınır üzerine de düşünmeye başlar. Sınırın öbür tarafına geçiş gerçekten mümkün müdür ya da her şeyin bir sınırı, sonu var mıdır diye kendi kendine sorar. Romana baştan itibaren Tuncer Erdem'in diğer eserlerinde de olduğu gibi şiirsel bir dil hâkimdir. Desenler ve kitap-taki metinler birlikte okunabileceği gibi birbi-

rinden ayrı da okunabilir. Fakat her ikisinde de ortak olan anlatının bir yolculuk hikâyesi olmasıdır. Yolculuğun anlatıcı kahraman seyyah üzerindeki izleri, çağrışımlar ve onun gördükleri metin boyunca manzardan manzaraya değişen bir şekilde göçerimizin önünde getirilir. (İlk baskı Yapı Kredi Yayınları 2015)

ANTABUS Seray Şahiner'in romanı (2014) ★ Roman bir hastanede okuduğu gazetenin üçüncü sayfasında kıızıyla birlikte pencereden atlayarak intihar eden Leyla'nın haberini okuyan hemşire ile başlar. Bu hemşire Leyla'yı hastaneden, onun tedavi gören hastalardan biri olması sebebiyle hatırlar. Bu noktadan sonra da Leyla konuşmaya başlar ve bize hikâyesini anlatır. Ailesiyle birlikte İstanbul'a gelen Leyla bir konfeksiyon atölyesinde çalışmaya başlar, patronu tarafından tecavüze uğrar; sevdiği adam onu terk eder ve sonunda kendisinden yaşlı, ayyaş bir adamla evlendirilir. Bundan sonra da hayatı dayaklar ve aşağılamalarla geçer. Kocasından çocuk sahibi de olur. Sonunda tekrar hamile kaldığında kocasını erkek çocuğu olacağına inandırır, sonrasında ise gerçek anlaşılır ve yeniden bir kızı olur. Giderek ağır bir depresyona giren Leyla kıızıyla birlikte pencereden atlayarak yaşamına son verir. Bu, romanın ilk bölümüdür. İkinci bölümde ise aynı hikâyeyi Leyla bize yeniden anlatır. Bu kez depresyon sebebiyle kocasını öldürür, ancak hakim onu suçsuz bulur. Sonuçta Leyla ya kendinin ya kocasının hayatına son verecektir. 2000'li yılların toplumcu gerçekçiliğinin belirlediği bu eser, hikâyenin iki farklı sonla yazılmasıyla, ilgi çekici bir kurgu da ortaya koymuştur. ★ Roman 2015 yılında Tatbikat Sahnesi tarafından tiyatroya uyarlanmıştır. (İlk baskı Can Yayınları 2014)